

увагу на природу того чи іншого вчинку дитини. Орієнтація педагога на усвідомлення внутрішньої суті фактів, які характеризують поведінку учня, та їх розуміння, допомагають учителю проникнути у світ дитини й пізнати її особливості. У цьому контексті наукові засади герменевтики є для педагога методологічними передумовами в розкритті суті педагогічних явищ і створюють умови для розвитку емпатії, утвердження гуманістичної особистісно зорієнтованої педагогіки.

Особливість герменевтичної педагогічної освіти полягає в тому, що вона здійснюється на таких принципах:

- витіснення зайвого дидактизму;
- заміни монологу – діалогом як основною формою комунікації та як базовим дослідницьким методом, заснованим та ціннісно-змістовий рівності дорослого й дитини, тобто прихильності до дотримання рівності суб'єктів діалогу;
- твердження відносин рівноправно співпрацюючих людей;
- відмови від монополії на істину;
- розуміння значущості внутрішнього світу іншої людини й прийняття його як цінності.

Таким чином, педагогічна герменевтика здійснює гуманістичну стратегію педагогічної взаємодії; ставить учня в позицію активного суб'єкта навчання, розвиває його здатність до самоврядування власним навчанням, саморозвитком особистісних якостей, організовує процес навчання як рішення навчально-пізнавальних проблем на основі творчого діалогу й реалізації в освітньому просторі принципів розуміння.

Використана література:

1. Гадамер Х. Г. Истина и метод: Основы филос. герменевтики / Х. Г. Гадамер; [пер. с нем.; общ. ред. и вступ. ст. Б. Н. Бессонова]. – М.: Прогресс, 1988. – 704 с.
2. Загвязинский В. И. Методология и методы психолого-педагогического исследования: учеб. пособ. [для студ. высш. учеб. завед.] / В. Загвязинский, Р. Атаханов. – 6-е изд., стер. – М.: Издательский центр “Академия”, 2010. – 208 с.
3. Закирова А. Ф. Теоретические основы педагогической герменевтики: монограф. / А. Ф. Закирова. – Тюмень: Изд-во Тюменск. гос. ун-та, 2001. – 152 с.
4. Психологический словарь / под ред. В. В. Давыдова и др. – М., 1983. – С. 264.
5. Большой толковый психологический словарь. – Т. 2. / Робер А.; пер. с англ. – М., 2003. – С. 81.
6. Демакова И. Д. Воспитательная деятельность как педагогические понятие // www.tspu.edu.ru.
7. Линенко А. Ф. Місце та роль педагогічної герменевтики в освіті // Наука і освіта: наук.-практ. журнал Півд. наук. Центру АПН Укр. – 2007. – № 1/2 (січ.-квіт.). – С. 157-159.

Аннотация

Статья посвящена проблеме определения роли педагогической герменевтики в образовании, характеристике основных принципов и идей герменевтического подхода.

Annotation

The article is devoted to the problem of defining the role of pedagogical hermeneutics in education, the characteristics of basic principles and ideas of hermeneutic approach.

УДК 355.588:331.543

Гуменюк М. М.

ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНЦІЇ ФАХІВЦІВ РЯТУВАЛЬНОЇ СПРАВИ ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ МОЛОДШОГО СПЕЦІАЛІСТА

Сучасне суспільство характеризується швидкими змінами у всіх сферах життя. Це зумовлюється збільшенням числа радіаційних, хімічних, біологічних, пожежо- та вибухонебезпечних виробництв і технологій, що посилює можливість виникнення різноманітних екстремальних ситуацій техногенного характеру. У свою чергу, наслідки аварій, катастроф, стихійних лих та інших надзвичайних ситуацій стають усе більш масштабними і небезпечними для населення, природного середовища й стійкого функціонування економіки.

Різноманіття аспектів діяльності фахівців рятувальної справи, особливо в екстремальних умовах висуває підвищені вимоги до їхньої загальної і професійної підготовки, зокрема рівня сформованості професійної компетенції.

Підготовка майбутнього фахівця рятувальної справи до виконання ним посадових обов'язків в умовах сьогодення – складна, багатогранна проблема. Ґрунтовні знання майбутніх фахівців, їхні власні переконання і, значною мірою, ціннісні орієнтації здобуваються під час професійного навчання. У сучасних умовах, коли від компетентності та ініціативи працівника, його вміння організувати діяльність залежить успіх справи, актуалізується завдання підготовки висококваліфікованих фахівців, які здатні творчо мислити, самостійно приймати правильні рішення [3].

Питанням компетентнісного підходу в освіті приділяється досить багато уваги: його теоретичні та

методологічні основи досліджуються у працях таких українських педагогів, як Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина, Л. І. Паращенко, Т. П. Петухова, О. І. Пометун, С. А. Ракова, О. Я. Савченко, С. Є. Трубочева, О. В. Овчарук.

Компетентнісний підхід прямо пов'язаний з ідеєю всебічної підготовки і виховання індивіда не лише як спеціаліста, професіонала своєї справи, а і як особистості, члена колективу і соціуму, він є гуманітарним у своїй основі. Метою гуманітарної освіти є не лише передача майбутньому спеціалісту сукупності знань, умінь і навичок у певній сфері, а і розвиток світогляду, міждисциплінарного чуття, здатності до прийняття формування гуманістичних цінностей.

До особливостей компетентнісного підходу у вищій школі можна віднести: визнання компетенцій як кінцевого результату навчання та їх цілеспрямоване формування, перенесення акцентів із поінформованості суб'єктів навчання на їх уміння використовувати інформацію для вирішення практичних проблем, оцінювання рівня сформованості в студентів компетенцій як результату навчального процесу, студентоцентрована спрямованість навчання, націленість фахової підготовки на майбутнє працевлаштування випускників [1].

У контексті визначень компетентнісного підходу конкретизуємо професійні компетенції для фахівців рятувальної справи освітньо-кваліфікаційного рівня молодший спеціаліст, зокрема для спеціальності "Організація та техніка протипожежного захисту".

Серед професійних компетенцій виділяють загально-професійні та спеціалізовано-професійні компетенції [4]. До головних загально-професійних відносяться: знання правових основ охорони праці та законодавства України в галузі цивільного захисту населення і територій та здатність застосовувати їх у своїй професійній діяльності, здатність реалізувати заходи у сфері цивільного захисту, базові уявлення про структуру та функціонування єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру, здатність застосовувати основні методи оцінки стану навколишнього середовища, знання й застосування на практиці спеціального устаткування та обладнання, розуміння соціальних і екологічних наслідків своєї професійної діяльності, здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування, ведення службової документації, навички роботи в команді; здатність організувати роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності, охорони праці та санітарно-гігієнічних вимог. Спеціалізовано-професійні компетенції обумовлені предметною областю, у якій фахівець має бути добре обізнаним та готовим до виконання своєї професійної діяльності [2].

Виходячи з виробничих функцій та завдань, можна виокремити головні професійні компетенції, які умовно поділимо на три відповідні блоки: організаційно-тактичні (1); технічні (2); наглядово-профілактичні (3). У межах кожного мають бути сфокусовані головні спеціалізовано-професійні компетенції.

До головних професійних компетенцій блоку № 1 слід віднести: здатність використовувати знання, вміння та навички в галузі тактичної підготовки для виконання аварійно-рятувальних робіт та гасіння пожеж; здатність забезпечувати безпечних умов евакуації людей з осередків і зони небезпеки; здатність використовувати професійно профільовані знання й практичні навички в галузі пожежної тактики та тактики дій під час ліквідування надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

До головних професійних компетенцій блоку № 2 відносяться: здатність використовувати професійно профільовані знання й практичні навички в галузі пожежно-технічного і аварійно-рятувального обладнання для виконання спеціальних робіт з найменшими пошкодженням пристроїв, устаткування та обладнання; здатність роботи в апаратах захисту органів дихання під час проведення аварійно-рятувальних робіт в непридатному для дихання середовищі; здатність використання засобів зв'язку для забезпечення обміну інформацією; здатність використовувати знання, уміння й навички для забезпечення надійної експлуатації пожежно-технічного, аварійно-рятувального обладнання.

До головних професійних компетенцій блоку № 3 відносяться наступні спеціалізовано-професійні компетенції: здатність приймати повідомлення про надзвичайні ситуації та здійснювати візуальний контроль за ситуацією на підконтрольній території для запобігання та мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій; здатність використовувати знання й практичні навички в галузі наглядово-профілактичної роботи для проведення перевірки стану житлових будинків, громадських та виробничих об'єктів; здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі медичної підготовки для надання домедичної допомоги потерпілим.

Висновок. Таким чином фахівці рятувальної справи на освітньому рівні свого становлення мають оволодіти певними компетенціями різного виду. Професійні компетенції сприятимуть розумовому, фізичному і професійному розвитку, формуванню необхідних особистісних і групових психологічних, морально-етичних та ділових якостей, що в подальшому забезпечить готовність до виконання професійних обов'язків.

Використана література:

1. *Заблюцька О. С.* Компетентнісний підхід як освітня інновація: порівняльний аналіз [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eprints.zu.edu.ua/2473/1/63-68.pdf>. – Назва з екрана.
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : "К.І.С.", 2004. – 112 с.

3. *Петрук В. А.* Теоретико-методичні засади формування базових професійних компетенцій у майбутніх фахівців технічних спеціальностей : дис. ... д-ра пед. наук ; 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти / Петрук Віра Андріївна – Київ, 2008. – 292 с.
4. *Теслюк В. М., Петрух Р. Б.* Компетентнісний підхід у вищій професійній освіті / В. М. Теслюк, Р. Б. Петрух // Науковий вісник НУБіП України. – К., 2010. – С. 153-158.

Аннотація

В статтє проанализировано и определено ключевые профессиональные компетенции специалистов спасательного дела образовательно-квалификационного уровня младший специалист в условиях сегодняшнего дня.

Annotation

The article is identified and justified some criteria and levels of professional training of a rescue specialist having an educational qualification of junior specialist in the training process.

УДК378-057.875:37.011.3-051]:37.091.12:005.963.5(486)

Кошарна Н. В.

ПРАКТИЧНИЙ КОМПОНЕНТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ У ШВЕЦІЇ

Досвід організації педагогічної підготовки майбутніх учителів Швеції дає можливість стверджувати про позитивні тенденції її розвитку. Це перш за все діалогічний характер форм і методів організації навчального процесу, наскрізність педагогічної практики, визначення інваріанту її змісту та варіативність по курсах навчання, інтеграція педагогічної та науково-дослідної роботи, партнерські школи як умова діалогу між наукою і практикою.

Аналіз науково-теоретичних джерел – праць відомих шведських учених К. Альстрема, Е. Андерсона, Г. Берглунда, К. Бруслінга, Р. Берндтсона, Б. Грана, А. Лінке, О. Ольсона, К. Седерблада, Б. Хаммера, А. Херрлінга, Т. Хюсена та інших засвідчує інноваційні процеси цієї країни в галузі теоретико-практичної підготовки вчителя. Це актуалізує можливість впровадження креативних елементів цього досвіду в практику вітчизняної професійної освіти та потреби інтеграції педагогічної підготовки із світовими освітніми імперативами.

Метою статті є з'ясування практичного компоненту педагогічної підготовки вчителів у Швеції.

На основі авторського спостереження за характером організації практичної підготовки студентів університетів Мальме, Лунду, Хальмстаду, Крістіанстаду під час педагогічної практики та аналізу навчально-методичної документації, зокрема програм педагогічних практик означених університетів ("Praktiskskolan Program"), виявлено специфічні особливості практичного компоненту загальної педагогічної підготовки. Вони полягають в диференціації педагогічних практик в партнерських школах та характері їх проведення.

Особливу роль у підготовці майбутніх учителів відіграють партнерські школи як бази організації та проведення фахових практик майбутніх учителів. Співпраця між викладачами вищих закладів освіти з підготовки учителів і студентами та вчителями партнерських шкіл відбувається на основі паритетних відносин (звідси термін: "партнерська школа") під час навчання та науково-дослідної роботи.

Характерною рисою педагогічної практики, яка складається з чотирьох етапів, є її наскрізність. За системою індикаторів шведського педагога О. Холмберга, фахова підготовка студентів-практикантів здійснюється на орієнтаційному, початковому, технологічному та професійному рівнях. Це розкриває динаміку якості практичної підготовки студентів.

Пропедевтична практика (орієнтаційний рівень педагогічної підготовки) – перший рік навчання – передбачає такі види робіт: ознайомлення з навчально-матеріальною базою школи, основними напрямками її діяльності; специфікою комплектації контингенту учнів у навчальному закладі; основною шкільною документацією (інструкціями, розпорядженнями, навчальним планом даної школи, річним планом її роботи, класним журналом, його веденням, особовими справами учнів); особливостями організації навчально-виховного процесу в різних класах обов'язкової середньої школи або вищої (старшої) середньої школи; спостереження та аналіз процесу організації дозвілля учнів, роботи гуртків, секцій, дитячих та юнацьких шкільних; виконання нескладних педагогічних доручень учителів партнерської школи; ведення щоденника спостережень з описом та аналізом; написання есе з проблем шкільного навчання за результатами практики.

Навчальна практика (початковий рівень педагогічної підготовки) – другий рік навчання містить у собі: відвідування уроків педагогів-наставників; проведення психолого-педагогічних мікродосліджень з вивчення вікових та індивідуальних особливостей учнів, діагностування причин неуспішності у навчанні; здійснення допомоги вчителям партнерської школи в організації та проведенні дозвілля школярів; самостійну розробку та проведення з учнями та їхніми батьками окремих видів виховної та просвітницької роботи; розробку під керівництвом учителів партнерської школи та проведення уроків за фахом; відвідувань та аналіз занять, які проводять інші студенти; ведення щоденника спостережень;